

Ikäihmisten palvelut on nyt turvattu vanhuspalvelulain

mukaan Kommentti HS:n kirjoitteluun. Puheenvuoro Kaukalahden Eläkkeensaajat/
Hanikka 24.07.2014

Ikääntyvät ihmiset haluavat asua niin pitkään kuin mahdollista omassa kodissaan läheistensä ja ystäviensä parissa. Laitoshoitoa tai tehostettua asumispalvelua tarvitsee nykyään alle 10% yli 75 vuotiaista suomalaisista. Nykyaikainen hoito pyrkii ylläpitämään myös tuon 10 prosentin vanhusjoukon vireyttä ja liikuntakykyä mahdollisimman hyvin. Vuosi sitten voimaan tullut ns. vanhuspalvelulaki velvoittaa kunnat varmistamaan jokaisen ikäihmisen tarvitsemien palvelujen ja hyvän hoidon saannin. Laki tulee kaikilta osin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Laki velvoittaa kaikkia kuntia toimimaan niin, että jokainen ikäihminen hoidetaan hyvin lähtien vanhuksen tarpeista.

Lain toteuttamisella on ratkaiseva merkitys vanhusten, ikäihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Koska laki on uusi ja sen säännöksiä ei tunneta vielä kovin hyvin toivon, että sen esittelyä jatketaan tiedotusvälineissä. Seuraavassa yritän selkokielellä kuvata vanhuspalvelulain 980/2012 keskeisiä säännöksiä.

Helsingin Sanomissa esitettiin 07.07. kaksi valitettavaa esimerkkiä miten vanhuksia kohdellaan tänään. Muitakin valitettavia esimerkkejä on tuotu julkisuuteen muissa tiedotusvälineissä. Tärkeää on, että palvelujen ja hoidon puutteita tuodaan julkisuuteen jotta voidaan em. lain vaatimuksia toteuttaa kaikilta osin niin, ettei tulevaisuudessa yhtään em. valitettavaa vanhuksen huonoa hoitoa esiinny. Lain säännöksiä on kuntien noudatettava joten em. esimerkit eivät ole lain mukaan enään sallittuja.

Lain 2§:ssä säädetään, että kunnan velvollisuus on huolehtia ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemisesta sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaali- ja terveystalveluiden turvaamisesta kunnassa. Laissa edellytetään

että jokaisen iäkkään henkilön palvelutarve selviteään ja siihen vastataan tarvittavilla palveluilla sekä varmistetaan myös palvelujen laatu. Laissa on viitattu myös useisiin muihin lakeihin joita on noudatettava tarpeen mukaan.

Laissa ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä. Iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä.

Lain 5§:ssä on tarkat määräykset miten kunnan on laadittava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä lain vaatimusten toteuttamiseksi. Suunnitelmassa on kunnan määriteltävä tarvittavien palvelujen määrä ja laatu sekä tavoitteet niiden kehittämiseksi. Tärkeätä on että kunnan tulee määritellä myös ne kunnan eri toimialojen toimenpiteet, jolla edellä mainitun suunnitelman toteuttamien vaatii. Tässä kunnan tulee toimia yhteistyössä kunnassa toimivien julkisten tahojen yritysten sekä ikääntyvää väestöä edustavien järjestöjen sekä muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Erittäin tärkeää on, että kunnan tulee ottaa kaikki edellä esitetyt vaatimukset huomioon kuntalaissa tarkoitettua talousarviota ja taloussuunnitelmaa päätettäessä ja myös terveydenhuoltolain tarkoittamasta hyvinvointiraporttista päättäessään. Erityisesti lain 9§:ssä veloitetaan varaamaan riittävät voimavarat edellä 5§:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamiseksi. Vielä kuntaa veloitetaan osoittamaan voimavaroja muihinkin ikäihmisten tarvitsemiin toimenpiteisiin kuin niihin mitä 5§:ssä tarkoitetaan.

E erityisen tärkeää on että jokaisen kunnan tulee 11§:n mukaan asettaa vanhusneuvosto ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi. Vanhusneuvosto on otettava mukaan edellä 5§:ssä tarkoitettun suunnitelman valmisteluun. Tämä ikäihmisiä edustava vanhusneuvosto varmistaa, että kunta toteuttaa lakia oikein kaikkien ikäihmisten tarpeiden vaatimalla tavalla.

Lain 14§:n mukaan iäkkään henkilön hoito ja huolenpito on kunnan toteutettava ensisijaisesti hänen yksityiskotiinsa järjestettävillä sosiaali- ja terveyspalveluilla vastaamaan hänen kulloisia palveluntarpeita.

Pitkäaikainen hoito voidaan toteuttaa laitoshoidon vain, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai jos se on iäkkään henkilön arvokkaan hoidon kannalta muutenkin perusteltua. Tämä hoito on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi. Iäkkään henkilön tulee voida ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, teveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Lisäksi hyvin tärkeää: iäkkäälle avio- ja avopuolisolle on järjestettävä mahdollisuus asua yhdessä.

Otsikon mukaan: *Ikäihmisten palvelut on nyt turvattu vanhuspalvelulain mukaan.*

Ratkaisevaa on kuitenkin miten kunta noudattaa, toteuttaa edellä kuvattuja lain keskeisiä säännöksiä. Kunnassa ratkaisee viimekädessä valtuuston asenne ja valtuuston voimasuhteet, jotka riippuvat kuntavaalien tuloksesta. Viime kädessä me äänestäjät päätämme valitsemmeko valtuustoon riittävästi ikäihmisiä arvostavia vanhuspalvelulain ja muiden lakien säännösten toteuttajia.

Lain 15§:ssä on tarkat säännökset iäkkään henkilön palvelutarpeen selvittämisestä viipymättä hänen itsensä, omaisensa, läheisensä tai edunvalvojansa kanssa. Toimintakykyä arvoitaessa on selvitettävä, miltä osin iäkäs henkilö pystyy suoriutumaan tavanomaisista elämän toiminnoista asuin- ja toimintaympäristössään ja missä asioissa hän tarvitsee tukea ja apua. Edelleen lain 16§:n mukaan kunnan on palvelutarpeen mukaisesti laadittava viipymättä palvelusuunnitelma jossa määritellään iäkkään

henkilön toimintakyvyn perusteella tarvittavien palvelujen kokonaisuus. Lain 18§:n mukaan kunnan on tehtävä iäkkään henkilön tarvitsemista sosiaalipalveluista päätös viipymättä ettei hänen oikeutensa välttämättömään huolenpitoon vaarannu.

Laissa on muitakin kuin edellä mainittuja tärkeitä säännöksiä. **Laki velvoittaa kuntia jo vuoden 2015 talousarviossaan täysimääräisesti noudattamaan lain säännöksiä ja varaamaan vuoden 2015 talousarvioon lain vaatimat voimavarat. On huomattava, että lain soveltamisessa on noudatettava myös sosiaali- ja terveysministeriön ohjeita ja määräyksiä. Laissa on tarkemmat säännökset miten lain noudattamista valvotaan kunnassa ja valtion viranomaisissa.**

Lopuksi kaikki edellä esitetty merkitsee, että Helsingin Sanomissa 07.07. edellä mainitut tapaukset ovat jatkossa lainvastaisia. Mikäli tällaisia tapauksia myöhemmin havaitaan ne käsitellään lain rikkomuksina ja vastuulliset joutuvat niistä vastaamaan. Meillä kaikilla on erityinen vastuu huolehtia ikäihmisistä ja kunnoittaa heitä merkittävän elämäntyön tehneinä. Tämä merkitsee myös sitä, että kaikkien asenne vanhuksiin on uudistettava vastaamaan nykypäivän tilannetta.

**Ikäihmisten palvelut on nyt turvattu vanhuspalvelulain
mukaan Ikäihmisten palvelut on nyt turvattu vanhuspalvelulain
mukaan Ikäihmisten palvelut on nyt turvattu vanhuspalvelulain
mukaan**

17 .07. 2014 Jarkko Rahkonen